

Pravnik

2007

Razgovori

Intervju: Doc. dr. sc. Marko Baretić Prodekan Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

Docente Baretić, dužnost prodekana za nastavu obnašate od akademske godine 2007/2008. Jeste li zadovoljni stanjem u kojem je prethodna uprava ostavila Fakultet i što će biti prvi potezi vas kao novog prodekana?

Sadašnja uprava Fakulteta u velikoj je mjeri uprava kontinuiteta, ne samo u kadrovskom, već i u programskom smislu. Kao što znate, dekan Kregar odrađuje svoj drugi uzastopni mandat, a prodekan Sikirić također je bio član prethodne uprave. U tom smislu, kolega Markovinović i ja došli smo u već uhodanu ekipu tako da smo bili lišeni početnog nesnalaženja. Činjenica da sam prihvatio dužnost prodekana u upravi koju vodi dekan Kregar, pokazuje da sam zadovoljan načinom na koji je prethodna uprava vodila naš Fakultet. Međutim, dozvolite mi da proširim odgovor na vaše pitanje. Ja sam zadovoljan radom svih uprava koje su prethodile. Svaka uprava u zadnjih desetak godina, koliko sam ja zaposlen na Fakultetu, kontinuirano je doprinosila razvoju našeg Fakulteta. Vjerujte mi na riječ, u organizacijskom, kadrovskom i logističkom segmentu, naš Fakultet danas izgleda puno bolje nego prije petnaestak godina, kad sam ja studirao. A to je zasluga svih uprava koje su u tom periodu vodile Fakultet. Što se tiče mojih prvih poteza, moram priznati da nisam sklon simboličkim gestama, koji bi trebali pokazati „smjer“ budućeg djelovanja, a da iza njih ne stoji stvarna volja ili dublji smisao. Stoga, moje će djelovanje biti lišeno velikih prvih poteza. U segmentu nastave, nastojat ću nastaviti s onim načinom djelovanja koji je, prema mojem mišljenju, bio dobar i kod prošle uprave. To je, prije svega, dobar dijalog sa studentima i kontinuirano poboljšavanje uvjeta studiranja na našem Fakultetu.

Koji je vaš osobni stav prema bolonjskom sustavu i njegovoj provedbi na Pravnom fakultetu? Što smatrate najvećom preprekom uspješnoj provedbi bolonjskog sustava na našem Fakultetu?

Bolonjski je sustav studiranja zakonom zadana kategorija. U tom smislu, moj osobni stav prema bolonjskom sustavu irelevantan je. Ja i bilo tko drugi obvezni smo provoditi zakon, a to je naša obveza i u pogledu provođenja bolonjskog sustava studiranja. Međutim, potrebno je naglasiti da je bolonjski sustav studiranja uveden prvenstveno radi studenata. Stoga, čini mi se da je puno važnije što studenti misle o bolonjskom sustavu studiranja. Mi smo ovdje da bismo studentima olakšali snalaženje u novom sustavu i u tom smislu studenti će imati moju osobnu podršku i podršku Uprave Fakulteta. Što se tiče prepreka uspješnoj provedbi bolonjskog sustava, upravo smo jučer, u sklopu obilježavanja dana Fakulteta, imali vrlo korisnu tribinu posvećenu bolonjskom sustavu studiranja na kojoj su govorili i studenti i nastavnici našeg Fakulteta. Čini mi se da su i dalje najveći problemi prostorne i kadrovske prirode. Naravno, rješavanje tih problema neće biti jednostavno i

brzo. Međutim, na toj se tribini iskristaliziralo niz problema koji su manje složeni i koji bi se, uz ponešto dobre volje i truda, mogli relativno brzo riješiti. To su, prije svega, problem nedovoljne transparentnosti uvjeta upisa, problem netransparentnosti i neujednačenosti kriterija ocjenjivanja, uključujući i problem koji su naglasili studenti, a odnosi se na, po mojem mišljenju nepoželjnu i lošu praksu da neki nastavnici temelje ispitnu ocjenu i na postignutom uspjehu iz drugih, prethodno položenih predmeta. Nadalje, tu je problem obujma ispitnog gradiva te poglavito problem broja ispitnih rokova.

Treba li po vama mijenjati koncept nastave na Fakultetu i koje biste vi promjene napravili?

Koncept nastave po bolonjskom je sustavu u velikoj mjeri izmijenjen. Studente smo, čini mi se, uspjeli vratiti na Fakultet i to je dobro. Naravno, sadašnje stanje nije idealno, pa usuđujem se reći, niti optimalno. Sve dok nam na predavanjima studenti sjede na podu, mislim da ne možemo biti zadovoljni segmentom nastave. Ali isto tako potrebno je naglasiti onaj dio problema koji studenti ne vide, a odnosi se na činjenicu da su u novom konceptu nastave naši nastavnici na gornjoj granici svoje izdržljivosti. Naime, nastavnici su iznimno opterećeni nastavom, što negativno utječe na njihov znanstveni rad. A podsjećam vas da zaposlenici na našem Fakultetu imaju dvostruku ulogu, nastavničku i znanstvenu. Ovo nas, međutim, vraća na temeljni problem našeg Fakulteta, a to je nedostatak kadrova i nedostatak prostora, problem koji će s vremenom, nadam se, ipak biti prevladan. Drugi segment nastave na koji smo u zadnje vrijeme imali dosta pritužbi studenata tiče se zastupljenosti praktične nastave u ukupnom nastavnom opterećenju. Do sada smo imali neke pojedinačne slučajeve organizacije praktične nastave za studente koji, iako pohvalni, jednostavno nisu bili dovoljni. Ova se Uprava trudi promijeniti takvo stanje. Upravo su zbog toga u okviru dana Fakulteta popisani sporazumi s Hrvatskom odvjetničkom komorom i Hrvatskom javnobilježničkom komorom kojima se nastoji osmisliti i realizirati organizirani i cjeloviti sustav praktičnog obrazovanja naših studenata, a koji bi studentima omogućavao da već tijekom studiranja provedu određeno vrijeme u praksi. Ja se nadam da ćemo u dogledno vrijeme istu vrstu sporazuma postići i sa pravosudnim tijelima i gospodarstvom.

Bolonjski sustav do sada je rezultirao većom prolaznošću studenata na ispitima prve i druge godine studija te većim brojem studenata koji pohađaju predavanja. Kakva su vaša očekivanja za treću, po mnogima i najzahtjevniju godinu studija, s obzirom na činjenicu da studenti neće biti u mogućnosti parcijalno polagati ispite? Je li, po vašem mišljenju, uopće moguće provesti parcijalno polaganje opsežnijih i zahtjevnijih ispita (npr. Građansko pravo, Građansko procesno pravo, Kazneno procesno pravo i sl.) u danim uvjetima?

Činjenica je da je na prvoj i drugoj godini studija prolaznost porasla. Međutim po mojim spoznajama, još uvijek nije provedeno istraživanje koje bi nam dalo nedvosmisleni odgovor na pitanje što je razlog takvom stanju; je li takvo stanje rezultat činjenice da studenti imaju mogućnost parcijalnog polaganja ispita ili činjenice da studenti kontinuirano uče. Na već spomenutoj tribini posvećenoj bolonjskom sustavu studiranja, čini mi se kako su čak i studenti priznali da ih je novi sustav pohađanja nastave naveo na kontinuirani rad, što se izgleda odrazilo i na veću prolaznost. Modaliteti izvođenja ispita meni su, moram priznati, od sekundarne važnosti. Meni kao nastavniku nije primarno da student položi ispit i time zadovolji formalnu pretpostavku za nastavak studiranja, već da student nakon ispita stekne određenu količinu znanja koja će mu omogućiti da, nakon završetka studija, može raditi kao kompetentan pravnik. U tom smislu, moram priznati da se ne bih dobro osjećao kad bih znao da mi je student prošao ispit, a da iza toga ne stoji znanje

koje će mu omogućiti da radi kao pravnik. Studentima svakako treba olakšati studiranje. Međutim, nisam siguran je li pretjerana, gotovo srednjoškolska, parcijalizacija polaganja ispitnog gradiva ispravno rješenje. Mi smo, na primjer, predmet Građansko pravo, podijelili na dva dijela: Građansko I i Građansko II, čime smo, nadam se, studentima olakšali svladavanje prilično opsežnog gradiva iz tog predmeta. No, građansko je pravo zaokružena cjelina i ispravno će ga se shvatiti i primjenjivati tek kad se spozna cjelina. Zamislite sada situaciju da student prođe ispit iz Građanskog I, u okviru kojeg je učio o pravnim poslovima, dođe na ispit iz Građanskog II, ja ga pitam pretpostavke stjecanja prava vlasništva na temelju pravnog posla, student nabroji te pretpostavke, ja pitam što je pravni posao, a student odgovori: "ne znam, to sam učio u Građanskom I". Formalno, student je u pravu. On je to gradivo položio u prethodnom ispitu. U stvarnosti, taj je student za praksu izgubljen. Pravna profesija, a time i Pravni fakultet vrlo su specifični. Mi vrlo često ističemo tu našu specifičnost. I u tome nema nikakvog pozerstva, nikakve pretencioznosti i nikakvog pretjerivanja. Pravo predstavljaju velike cjeline koje, na žalost sviju nas, neprestano rastu. Ne upoznate li cjelinu, vjerujte mi, nećete se moći uspješno nositi s pravničkim poslom. Pretjerana parcijalizacija polaganja ispita stvorit će, bojim se, iluziju da postoji nešto čega u stvarnosti nema – pravnička kompetentnost.

Koje strateške ciljeve planirate ostvariti za vrijeme vašeg prodekanskog mandata?

Kao što sam već rekao, ja nisam sklon velikim idejama, strategijama, misijama koje vrlo često ostaju nerealizirane. Meni je ostvarivi realizam draži od neostvarivog idealizma. Osim toga, mandat uprave suviše je kratak da bi se ostvarili veliki planovi i veliki projekti. U tom smislu, ja bih bio zadovoljan kad bih nakon završetka svog mandata mogao reći da je stanje bolje nego što je bilo kad sam započeo mandat. Ciljeve koje ću, zajedno s ostalim članovima Uprave, pokušati ostvariti možete nazrijeti iz mog odgovora u pogledu problema na našem Fakultetu. Prije svega, nastojat ću zadržati, a ako je moguće i pospješiti, razinu komunikacije između studenata i Uprave. Jedna od izvanrednih stvari koje je postigla „bivša“ Uprava, a pritom bih apostrofirao profesoricu Turković, jest približavanje studenata i Uprave. Mislim da je stupanj suradnje, razumijevanja i uvažavanja između studenata i Uprave danas prilično visok. I ispod sadašnje razine nećemo ići. Dapače, nastojat ćemo je i povećati. Nadalje, ozbiljno bih se želio pozabaviti pitanjem rokova za polaganje ispita, osiguranjem veće transparentnosti i predvidivosti uvjeta studiranja, otklanjanjem administrativnih zapreka za studente.

Koji su planovi na polju međunarodne razmjene studenata? Hoće li se studentima dodjeljivati ECTS bodovi za vrijeme provedeno u inozemstvu?

Međunarodna razmjena studenata je, ako se ne varam, koncept samoupravnog socijalizma prema kojem se, uglavnom u promotivno-političke svrhe, razmjenjivalo studente po političkom ključu, npr. iz Obale Bjelokosti dva studenta, iz Gane jedan student. Danas se takav vid razmjene odvija kroz nogometne transfere. Mislim da se u visokoškolskom obrazovanju danas puno više pozornosti posvećuje mobilnosti studenata, koja bi trebala omogućiti ne razmjenu studenata utemeljenu na dogovoru „viših struktura“, već da studenti samoinicijativno, prema vlastitom nahođenju, biraju visokoškolske centre u inozemstvu u kojima bi željeli odraditi dio svoje nastave. U tom smislu, na mobilnosti naših studenata trebali bi raditi upravo sami studenti. Fakultet i Sveučilište moraju stvoriti preduvjete za ostvarenje te mobilnosti, a to se prije svega odnosi na mogućnost da se našim studentima koji su određeni dio nastave odradili negdje u inozemstvu, tamo odradene obveze priznaju kroz ECTS bodove. Fakultet mora raditi na drugom smjeru mobilnosti studenata, dakle na privlačenju stranih studenata. U tom segmentu stvari se, čini mi se, kreću u dobrom smjeru. Naime, u pripremi je izrada jednog programa kojim bi se dio

nastave iz određenih predmeta obavljao na engleskom jeziku, čime bismo omogućili stranim studentima da nastavu pohađaju na našem Fakultetu.

Hoće li se i izvannastavne aktivnosti (sudjelovanje u raznim projektima, studentskim udrugama, moot court natjecanjima i sl.) honorirati ECTS bodovima?

U izvannastavnim aktivnostima koje ste naveli, nalaze se aktivnosti različitog ranga. Tako je, na primjer, našim nastavnim programom predviđeno da se u desetom semestru nastava iz praktičnih vježbi, Moot Court-ova i pravnih klinika honorira s dva ECTS boda. Za druge izvannastavne aktivnosti, kao što je sudjelovanje u raznim projektima, studentskim udrugama i sl., postojećim nastavnim programom nisu predviđeni ECTS bodovi. Međutim, svaki student koji završi studij po novom programu, pored diplome, trebao bi dobiti i dodatak diplomi u kojem će biti navedene sve ostale, izvannastavne aktivnosti kojima se pojedini student bavio tijekom studiranja.

Kakvom ocjenjujete ispitnu literaturu na Fakultetu? Jesu li, po vašem mišljenju, potrebne promjene?

Doista nisam kompetentan da dajem općenitu ocjenu ispitne literature na našem Fakultetu, jednostavno zato što nisam upoznat u detalje s ispitnom literaturom svih predmeta na našem Fakultetu. Međutim, činjenica da se prema „našoj“ literaturi, dakle udžbenicima naših profesora, studira velik broj predmeta na ostalim pravnim fakultetima u Hrvatskoj ali i na nekim fakultetima u inozemstvu te činjenica da ćete velik broj udžbenika naših profesora naći u velikom broju sudnica i odvjetničkih ureda, govori u prilog zaključku da je naša literatura kvalitetna. Što se tiče mogućih promjena, one su u pravu uvijek potrebne i to već zbog toga što se pravo neprestano mijenja. Prema mojem saznanju, naši udžbenici u pravilu korespondiraju pozitivnom pravu odnosno usklađuju se s promjenama zakonodavstva i prava općenito.

Smatrate li sistem provjere znanja studenata na Fakultetu zadovoljavajućim? Planirate li kakve reforme u izvođenju i kontroli ispita?

Prema mojem mišljenju, sustav ocjenjivanja studenata na našem Fakultetu uglavnom je zadovoljavajući. No, ako studenti u tom pogledu imaju neke primjedbe ili prijedloge, slobodno nam ih mogu iznijeti.

Gdje se, po vašem mišljenju, u usporedbi s ostalim europskim pravnim fakultetima nalazi Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu?

Nezahvalno je ocjenjivati samoga sebe. Međutim, činjenica je da naši studenti postižu iznimne uspjehe na međunarodnim natjecanjima, da postižu izvanredne rezultate na poslijediplomskim studijima u inozemstvu, da se u pravilu vrlo lako zapošljavaju u nekim međunarodnim institucijama. Činjenica je isto tako da naši profesori predaju i na stranim fakultetima. Sve mi to govori da je naš fakultet vrlo kvalitetna obrazovna institucija.

Kakav je vaš stav prema omjeru nastavnika i studenata na Fakultetu? Je li potrebno provesti kadrovsku obnovu?

Mislim da se i studenti i nastavnici slažu s konstatacijom da je omjer nastavnika i studenata jednostavno nezadovoljavajući. Kadrovsku obnovu ne samo da je potrebno provesti, već se ona, na svu sreću, i događa. U zadnjih je nekoliko godina na Fakultetu zaposlen priličan broj mladih ljudi. Nevolja je u tome da je potrebno otprilike šest do deset godina da bi se mladog čovjeka koji je tek došao na fakultet osposobilo za samostalni rad. Zbog

toga će, unatoč rastu broja suradnika, problem nedovoljnog nastavnog kadra još neko vrijeme biti aktualan.

Kakvom ocjenjujete suradnju Pravnog fakulteta u Zagrebu s drugim europskim sveučilištima?

Povremeno se, uglavnom kroz medije, provlači teza kako je Pravni fakultet autarkična, zatvorena institucija koja gotovo uopće ne surađuje sa svijetom, što jednostavno nije točno. Prije svega, moramo biti svjesni činjenice da, unatoč internacionalizaciji i europeizaciji, pravo jest i ostatak će dominantno nacionalno obilježeno. U tom smislu, u svakoj se zemlji pravnici prvenstveno i dominantno bave svojim nacionalnim pravom. Pravom drugih država, pravnici se bave u onoj mjeri u kojoj im je interesantno tržište tih država. Hrvatska je malo tržište, a time i interes stranih pravnika za naš pravni poredak nije onakav kakav postoji za, primjerice, njemački, francuski ili američki pravni sustav. To je jednostavno objektivni deficit hrvatske pravne znanosti u odnosu na druge, poglavito prirodoslovne znanstvene discipline. No, čak i na tom objektivno ograničenom manevarskom prostoru, naš Pravni fakultet ima iznimno dobru suradnju s ostalim sveučilištima u svijetu. Kao što sam već naglasio, priličan broj naših nastavnika povremeno predaje i na stranim fakultetima. Nadalje, iznimno je intenzivna međunarodna suradnja naših nastavnika i Fakulteta općenito na znanstvenoj razini. Naši su nastavnici, naime, uključeni u velik broj međunarodnih znanstveno-istraživačkih projekata. Naši nastavnici iznimno često sudjeluju na međunarodnim znanstvenim skupovima, objavljuju u inozemstvu. Naši nastavnici i poglavito suradnici vrlo često odlaze u inozemstvo na usavršavanje. Ukratko, usudio bih se reći da, u pogledu međunarodne suradnje, ono u čemu naš Pravni fakultet zaostaje za nekim drugim fakultetima u Hrvatskoj jest samoreklamerstvo. Jednostavno, premalo i prerijetko ističemo intenzitet naše međunarodne suradnje, očito držeći da je ona nešto samo po sebi razumljivo te da je nepotrebno posebno je isticati. Ono što bih, kao svojevrsnu kritiku našim studentima, htio apostrofirati u okviru međunarodne suradnje našeg fakulteta jest činjenica da studenti uglavnom nisu zainteresirani za plodove te suradnje. Naime, u okviru međunarodne suradnje, na našem se Fakultetu vrlo često održavaju predavanja eminentnih pravnih znanstvenika i praktičara iz inozemstva. Međutim, po pravilu su predavanja tih velikih međunarodnih pravnih zvijezda neposjećena od strane studenata. Vrlo često, praznina dvorane na tim predavanjima jednostavno je neugodna.

Kako komentirate sve jaču tendenciju na Sveučilištu o ukidanju, odnosno "pomicanju" jesenskih rokova iz rujna u kolovoz? Kakav će stav o tome zauzeti Pravni fakultet?

Ono što me kao pravnika naročito smeta u inicijativi sa Sveučilišta u pogledu ukidanja odnosno pomicanja jesenskih rokova iz rujna u kolovoz jest činjenica da je ta inicijativa jednostavno protuzakonita. Naime, Zakon o znanstvenoj djelatnosti nedvosmisleno određuje da akademska godina počinje 1. listopada tekuće a završava 30. rujna sljedeće kalendarske godine. Dakle, želimo li ostati u okvirima koje nam nameće zakon, nikakvo pomicanje početka nastave iz rujna u kolovoz nije moguće. Drugo, moram priznati da su argumenti koji se nude u prilog toj inicijativi za mene prilično neuvjerljivi. Naime, sveučilište smatra kako bi se na taj način naš akademski kalendar uskladio s akademskim kalendarom ostalih europskih sveučilišta, što bi povećalo mobilnost naših studenata. Međutim, tu su mi sporne dvije stvari. Prvo, ishitreno je tvrditi da na svim, ili na većini sveučilišta u Europi nastava započinje već u rujnu. Drugo, čak kad bi takva tvrdnja bila točna, nisam siguran da bi ona trebala imati ikakvog utjecaja na mijenjanje akademskog kalendara na našem Sveučilištu. Naime, unatoč hvalevrijednoj ideji mobilnosti studenata, činjenica je da će velika većina studenata i dalje studirati isključivo na domicilnom fakultetu od-

nosno sveučilištu. Oni studenti koji će željeti studirati u inozemstvu, siguran sam da će se sami pobrinuti da ispune na vrijeme sve uvjete koji su im potrebni za upis na neki strani fakultet. U tom smislu, otežati studiranje velikom broju studenata da bi se manjem broju studenata pružile beneficije neproverene učinkovitosti, za mene jednostavno nije racionalno rješenje. Stoga, čak i da zanemarimo protuzakornost predložene inicijative, ostaje činjenica da su koristi koje se žele ostvariti tom inicijativom sasvim neproverene i značajno manje u odnosu na štetu koju bi takvo rješenje moglo proizvesti.

Prosjeck duljine studiranja na našem Fakultetu prilično je visok – nešto manje od sedam godina. Kakav je vaš stav prema toj činjenici i koji su, po vašem mišljenju, njeni uzroci? Što je po vama potrebno poduzeti kako bi se to promijenilo?

Čini mi se da je najveći dio krivnje za duljinu studiranja ipak na studentima. Uvođenjem obvezatnosti predavanja i parcijalnim polaganjem ispita Fakultet je učinio svoj dio posla u suzbijanju te pojave. Ostalo je na studentima.

Smatrate li da je informatička i logistička opremljenost Fakulteta na zadovoljavajućoj razini?

U ovom trenutku informatička i logistička opremljenost Fakulteta jest na zadovoljavajućoj razini. Problem s informatičkom opremom u tome je što ona vrlo brzo postaje zastarjela tako da ćemo u taj segment trebati neprestano ulagati. Naravno, u sklad s mogućnostima.

Za kraj, iznesite nam svoju viziju modernog i kvalitetnog pravnog studija! Koliko se daleko od te idealne slike nalazi naš Fakultet?

Na idealističko pitanje ide idealistički odgovor. Moja vizija modernog i kvalitetnog pravnog studija jest studij s kojim su potpuno zadovoljni i studenti i nastavnici i na kojem su studenti i nastavnici potpuno zadovoljni jedni drugima. Međutim, kad se dostigne idealno stanje, može slijediti jedino degradacija i degeneracija. Stoga, nadam se da će naš Fakultet uvijek ostati dovoljno daleko od ideala da bi nas takvo stanje tjeralo naprijed. Na nešto prizemnijoj razini, ja bih osobno bio jako zadovoljan kad bi Pravni fakultet imao nešto poput KSET-a.